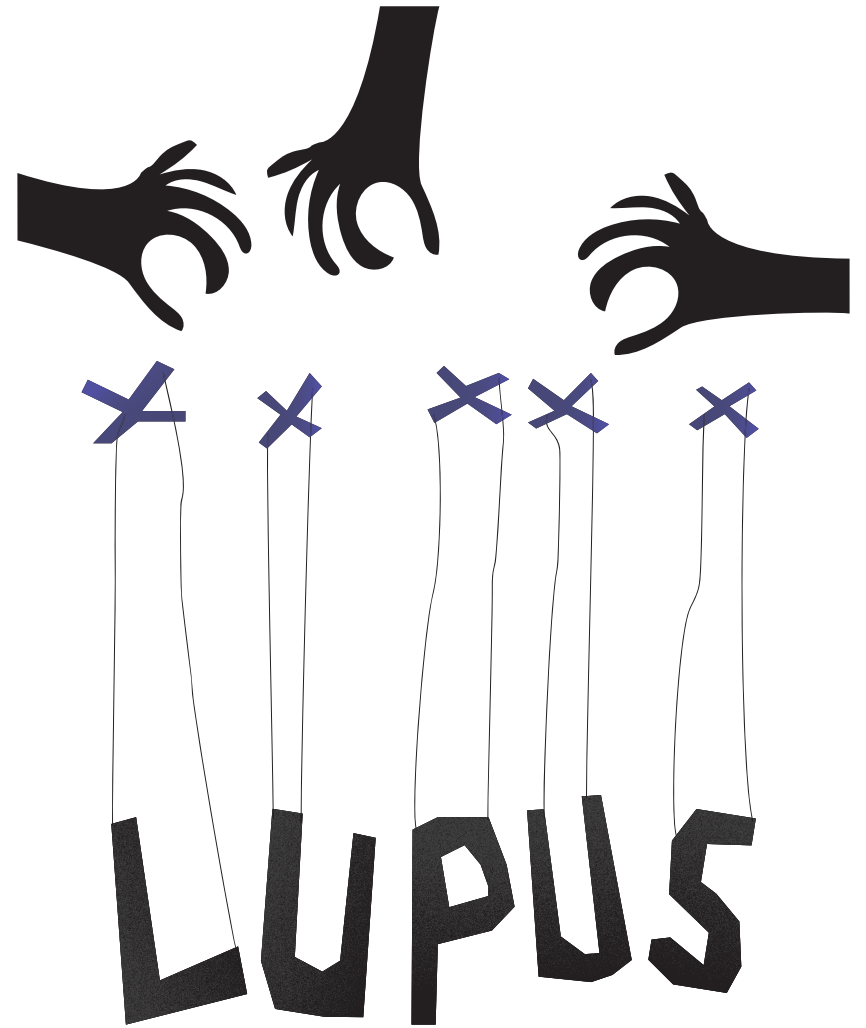

LUPUS

Joan de Ruijter

Tekst: © Joan de Ruijter, 2021

Omslagontwerp: © Megan Hoogenboom

Nederlandse rechten Lemniscaat b.v.,

Vijverlaan 48, 3062 HL Rotterdam, 2021

ISBN 978 90 477 1327 2

NUR 285

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, geluidsband of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Druk- en bindwerk: Wilco, Amersfoort

Dit boek is gedrukt op milieuvriendelijk, chloorvrij gebleekt en verouderingsbestendig papier en geproduceerd in de Benelux, waardoor onnodig en milieuverontreinigend transport is vermeden.

Deel 1

Platonisch

Hoofdstuk 1

Waarin het konijnenhol dieper blijkt dan verwacht

Mijn benen leken achter me aan te rennen. Takken vlogen voorbij. Intuïtief wist ik ze te vermijden, als in een game. Ik sprong over een omgevallen wilg en lag opeens op mijn buik op de grond, voelde hoe het water van de gesmolten sneeuw door mijn trui heen mijn buik en borst bereikte. Hoe was ik gevallen? Ik had de afstand tot die omgevallen boom perfect ingeschat. Toch was ik ertegenaan geknald. Pas toen ik rechtop ging zitten, zag ik het konijnenhol waar ik met mijn voet in was blijven haken. Gefrustreerd gaf ik een trap tegen de rand van het gat, een helse pijn schoot door mijn knie. Ik moest denken aan *Alice in Wonderland*, dat had mama voorgelezen toen ik tien was. In dit konijnenhol kon je je niet verstoppen om in een filosofische wereld te komen. Welkom in de echte wereld. Ik vluchtte weg van een plek waar je zou moeten leren filosoferen – nou, filosoferen *my ass*, een slangenkuil was het.

Ik probeerde op te staan door me af te duwen tegen een boomstam. De dikke laag mos op de boom voelde als een natte knuffelbeer. Mijn hand gleed weg. Opnieuw probeerde ik me af te zetten tegen de stam. Het lukte niet. Pijn. Ik plofte achterover, terug op de grond, en voelde de gesmolten sneeuw nu tot in mijn onderbroek doordringen. *Maakt een boom die omvalt ook geluid als er niemand is die het hoort?*

Wat een onnozele vraag in een situatie als deze. Ik had er voorlopig wel even genoeg van, dat filosofische gelul.

De lichtjes van de ramen van Instituut Rousseau blonken als kerstversiering schuin boven me. DE MENS IS VRIJ GEBOREN, MAAR OVERAL GEKETEND, stond er boven de ingang. Precies, *geketend*, zo had ik me de afgelopen week gevoeld. Het zag er vredig uit, maar ik moest weg, weg uit die hel. Ik bleef even zo zitten, hijgend op de natte, koude aarde. Hoe kon die klootzak niet zien waar zijn absurde ideeën toe zouden leiden? Ik zag Sinem nog voor me, in de eetzaal. Haar felpaarse hoofddoek op een vakkundige manier achter haar hoofd samengebonden. Ze speelde met haar vork. Ze hield hem aan het uiteinde vast en liet hem boven haar erwten bungelen.

‘Puck, zie je deze twee erwten? Welke erwt is het gelukkigst, volgens jou?’ Op de borden stond het logo van de universiteit, een afbeelding van die goeie ouwe Rousseau. Sinems erwtjes lagen op zijn wang. Ik zag opeens duidelijk dat de kleine erwt veel gelukkiger was dan de grote. Het kleintje blaakte van gezondheid, met een glimmend groen velletje. De grote was ingedeukt en kon niet rollen. Zielig. Alleen Sinem kon me laten zien dat er ongelukkige erwtjes bestonden. Altijd die filosofische spelletjes van haar. Sinem. Verdomme.

Ik probeerde opnieuw te staan. Dat lukte alleen als ik met de neus van mijn schoen de grond raakte en snel bij elke stap op mijn andere been ging staan. Mijn linkerknie voelde raar en wiebelig. Wat nu? Teruggaan was geen optie, nooit zou ik nog één stap zetten in dat gebouw. Ik dacht aan mama’s kettinkje. Nu niet aan mama denken. Papa bellen? Nee. Hij zou gek worden van de zorgen.

Ik frummelde altijd als ik me slecht voelde aan het kettinkje dat ik van mama had gekregen. *Je bent oud genoeg*

om dit belangrijke bezit goed te bewaren. Als je pijn hebt, zowel lichamelijk als geestelijk, moet je aan je kettinkje voelen en aan papa en mij denken. Zo zijn we altijd bij je. Ik heb het zelf toen ik tien werd van opa gekregen, Suri-opa. Suri-opa. Zijn roti was gemaakt van pure liefde.

Het begon zachtjes te regenen, de druppels bleven op mijn krullen liggen. Ik strompelde verder. Ik moest snel een veilig onderkomen vinden voor de nacht. Ik hinkelde het bos uit, over een pad van betonnen platen. Iets kraakte in het donker, ik kon niet zien wat het was. Het gekraak leek me te volgen. Ik probeerde niet te bewegen, voelde m’n lijf bonken van de pijn en kou. Er schoot iets langs me, op een paar meter afstand: een enorme ree. Hij bleef staan en keek me verschrikt aan met zijn mooie donkere ogen. Ik zag zijn zwarte wimpers. Hij knipperde rustig. ‘Het is goed, lieve jongen,’ zei ik, om mezelf gerust te stellen. Mijn stem klonk raar. De ree sprong weg, de steeds donkerder wordende avond in.

Het liep hier heel steil naar beneden, dat maakte hinkelen moeilijk. In de verte schitterden lichtjes. Dat moest de boerderij zijn die aan de weg lag die naar de universiteit voerde. Ik had tijdens een wandeling met Sinem en Charles wel eens naar de boer gezwaaid. Hij leek me best aardig, maar aanbellen kon niet, dan zou hij natuurlijk meteen contact met Rousseau opnemen.

Een auto! Hij maakte nauwelijks geluid. Dat moest de ellendige Tesla van Mikael zijn. Hij draaide de grote wagen behendig door de bocht voor Rousseau. Het licht van de koplampen scheen op mijn gezicht. Zagen ze me? Nee, ze reden door. Ik zuchtte diep. Ik was ervan overtuigd dat ik weg moest, weg van Mikael. Zonder Sinem had ik daar niks te zoeken. Alles was anders geworden, vreemd, onveilig. Ik moest voor mezelf kiezen.

Hoofdstuk 2

Waarin ik de man van mijn leven ontmoet en hij weigert mij te tutoyeren

Het begon allemaal op de Olympiade, de Nederlandse Filosofie Olympiade. Hij zat naast me, maar ik had hem in alle drukte eigenlijk niet opgemerkt, totdat Oumaima Zidane, de bekende filosofe uit *Wie is de Mol?*, op het podium verscheen. 'Wie is dat?' vroeg hij. Zijn scheve, sexy lachje viel me op. Ik dacht dat hij me voor de gek hield, maar hij kende haar echt niet. Zidane pakte de microfoon van de standaard. Ik kon hem door het harde geluid geen antwoord geven.

'Hallo allemaal, voordat we beginnen ga ik jullie een filosofisch mopje vertellen. Let op, een optimist denkt dat dit de beste van alle mogelijke werelden is. Een pessimist is juist bang dat dat werkelijk zo is!' Zidane liet een lange stilte vallen en keek verwachtingsvol de zaal in. Een enkele docent lachte. 'Filosofie is fascinerend en daarom zijn jullie hier. Welkom op de Nederlandse Filosofie Olympiade!'

Ik stootte hem aan en gaf antwoord op zijn vraag. 'Oumaima Zidane was de mol in *Wie is de Mol?*,' zei ik. Hij keek me vragend aan en fluisterde: 'Ik moet bekennen dat ik *De Mol* nog nooit gezien heb.' Hij keek naar de grond en fronste zijn wenkbrauwen. 'Ze kan dan wel bekend zijn, ze is verre van geestig.'

Ik werd een beetje licht in mijn hoofd, ik kan er niet tegen als mensen fluisteren. *Verre van geestig*, dat zou ik nooit

op die manier zeggen. *Geestig*. Het klonk wijzer dan *grappig*. Ik was duidelijk de enige havoleerling, een *dyslectische* havoleerling, ook dat nog. Waarom had ik me door mevrouw Gutmann laten overhalen mee te doen? Ik had op dit moment ook heel relaxed Sokje kunnen uitlaten in *Rams Woerthe* en op het bankje bij de villa even een potje *Existentialism* op mijn telefoon kunnen spelen. Tot overmaat van ramp had ik ook nog een gat ter grootte van een mango in mijn panty, aan de achterkant, net onder mijn billen. Ik wilde per se mijn nieuwe rokje aan, maar al mijn panty's en maillots waren kapot, dit was nog de beste uit de lade geweest. Ik voelde eraan.

Zidane herpakte zich na haar mislukte grapje. 'Dit jaar is er een bijzondere prijs te winnen. De leerling die het winnende essay schrijft, mag naar de enige universiteit voor filosofie ter wereld. We zijn apetrots dat we de rector magnificus van Instituut Rousseau in ons midden hebben. Een warm applaus voor filosoof mister Fedor Habermus!'

Een stokoude man met grote, waterige ogen en een litteken op zijn lip beklom het podium. Ik had nog nooit zo'n oude man gezien, hij moest wel in de middeleeuwen geboren zijn. Ik voelde dat ik alles zou gaan geloven wat hij ging vertellen, want hij had het vast allemaal meegemaakt, oorlogen, natuurrampen, alles. 'Dag dames en heren. Ik moet beginnen mij te excuseren. Mijn Engels is niet zo geweldig omdat ik uit Duitsland kom.'

'Sjermany', zo sprak hij '*Germany*' uit. 'Ik ben speciaal uit Spanje gekomen om jullie succes te wensen met het schrijven van jullie essay. Ik woon daar, en heb er voor jongeren als jullie een speciale universiteit opgericht, Instituut Rousseau. Ik vind het fantastisch dat filosofie in Nederland nu op honderdvijftig scholen onderwezen wordt en ik hoop dan ook in de toekomst diverse Nederlandse studenten te mogen ver-

welkomen. Jullie leren tenminste *dén*ken, *you are learning to think.*'

'To sink', zei hij, in plaats van 'think.' Ik keek hem aan en onderdrukte een lachje. Ik hoorde wel dat de andere leerlingen in de zaal ook moesten lachen om zijn accent. Wanneer was je eigenlijk te oud om iemand uit te lachen om zijn accent? Wat je grappig of *geestig* vindt, verandert. Ik kon sinds kort ook niet meer lachen om de moppentrommel uit de *Donald Duck*.

Habermus ging onverstoort verder. 'Denken is enorm belangrijk in een democratisch Europa, daarom heb ik Rousseau opgericht. Ik vind dat een betere wereld begint met leren nadenken. Denken met het verstand, de ratio, maar ook met het hart. Het leren ontwikkelen van een moreel kompas is de belangrijkste missie van onze universiteit, Instituut Rousseau.'

Rationeel zijn, maar ook denken met je hart. Check. Ik zag dat mijn buurjongen een tekeningetje had gemaakt van een moreel kompas, een cirkel met een ster met punten naar alle windstreken. Bij de punt beneden tekende hij een oud, kaal mannetje, *Ghandi*, schreef hij erbij. Bij de pijl naar beneden tekende hij een mannetje met een smal snorretje, Hitler. Hij grinnikte en keek me aan met een scheef hoofd. Ik vond het wel grappig, maar draaide snel mijn hoofd terug om naar Habermus te luisteren.

'Ik heb de Tweede Wereldoorlog meegemaakt en heb met eigen ogen kunnen zien wat ervan komt als je alleen denkt met je ratio.' Habermus nam een slokje van het glas water dat op de kathedr stond. Door zijn snelle manier van bewegen leek hij vitaal, maar hij moest wel hoogbejaard zijn als hij zich de Tweede Wereldoorlog nog kon herinneren, zelfs Suri-opa was ná de oorlog geboren.

'Ik ben er trots op dat ik één van jullie een beurs mag

aanbieden. Maar ik ben hier niet alleen om reclame te maken voor Instituut Rousseau. Ik ben hier om het met jullie over het deliberatieve model voor democratie te hebben.'

Wat was het toch jammer dat filosofen van die onbegrijpelijke taal spraken. Ik haak altijd af als iemand te veel woorden gebruikt die ik niet ken. Ik begreep best dat filosofen soms dingen probeerden te benoemen waar nog geen woorden voor waren, als voor het houten blokje dat je voor het deurtje van het konijnenhok draait om het dicht te houden. Opa Uffelte had daar een speciaal woord voor, 'wurfeltje' – toch makkelijker dan dat je steeds 'blokje-om-het-deurtje-van-het-konijnenhok-dicht-te-doen' moest zeggen. Opa Uffelte was de vader van mijn vader. Habermus leek wel wat op hem.

Filosofen proberen natuurlijk grote abstracte dingen te benoemen, zoals dat er misschien meer is dan mensen kunnen waarnemen. Dat noemen ze dan 'metafysica', volgens mevrouw Gutmann. Ik vond het gewoon *vaag*. Maar soms, in de filosofieles, was er een filosofisch woord dat écht iets toevoegde, dat me dingen anders deed zien, zoals 'normalisering', een woord voor het feit dat niemand te veel op wil vallen in een groep, dat je niet abnormaal wilt zijn en dat daardoor iedereen op den duur bijvoorbeeld een spijkerbroek van hetzelfde merk gaat dragen. Sinds we dat geleerd hadden, had ik besloten niet langer mee te doen aan die normalisering, dus zo'n woordje had mij toch maar mooi een beetje veranderd.

Ik onderdrukte een geeuw. Habermus keek recht in mijn gezicht.

'Centraal in het deliberatieve model staat de stelling dat legitimiteit de instemming eist van iedereen die door die beslissing geraakt wordt, en wel door het voeren van een gesprek.' Die Habermus wilde dus een land waarin mensen

veel met elkaar praten voordat ze iets beslissen, daar was ik het wel mee eens. Toch kon ik een nieuwe gaapaanval niet onderdrukken. Gelukkig keek hij nu de andere kant op. Mama zou zeggen: 'Hand voor je mond!' Ik hoorde het haar zo zeggen, vanachter haar krant, *hand voor je mond!* Hoe zag ze nou door die krant heen dat ik geeuwde? Mama kon door dingen heen kijken.

Ik zag Gutmann ook geeuwen, grappig hoe besmettelijk dat is. De gekke jongen naast me schreef iets in het notitieblok dat we gekregen hadden. Het logo van het conferentiehotel stond links in de bovenhoek. Hij had een onregelmatig handschrift met vreemde lussen die verticaal door de bovenstaande regels heen liepen. Ik las met hem mee. Er stond: *Habermus-deliberatieve model, recht is pas rechtvaardig als het na veel discussie op de instemming kan rekenen van alle rechts-genoten.* Hij begreep het duidelijk beter dan ik.

Ik kon Habermus daarna echt niet meer volgen en deed mijn ogen dicht. Een paar weken geleden had Gutmann tijdens de les gezegd dat ze graag wilde dat ik naar de Olympiade zou gaan. De hele klas had naar me gekeken, ik voelde dat ik rood was geworden. Ik had net een negen teruggekregen voor mijn essay over vrije wil, het hoogste van de klas. Gutmann geloofde in mij. Het was lang geleden dat er iemand in mij geloofde. Ja, oké, mama geloofde echt in mij, papa ook wel, maar anders.

Sinds mama was overleden was het leven dof, waren kleuren flets, geuren zwak, smaken matig, geluiden saai. En niemand kocht nog nieuwe panty's voor me. Mama was ziek, we wisten wel dat het terminaal was, we zagen het aankomen, maar alles was toch anders toen ze er echt niet meer was.

Ik voelde aan mijn kettinkje en dacht aan het moment waarop ik het gekregen had, een gebeurtenis die bij ons in

de familie 'het Portugees oorlogsschip' was gaan heten. Ik was zes en we hadden een prachtige vakantie in Portugal. Elke dag speelde ik met mijn schepje op het strand en ging steeds met mijn voeten in de zee staan. Papa en mama zaten dan naar me te kijken en ik keek steeds achterom of ik ze nog zag. Ik zag een aangespoelde kwal liggen op het strand. Hij was prachtig paars en rood met lange tentakels, ik dacht dat hij dood was. Ik bewoog de kwal een beetje met mijn voet. Het voelde glad en prikkelig. Toen kon ik mijn teen opeens niet goed meer bewegen en kreeg ik een stekende pijn in mijn been. Ik schreeuwde het uit. Mama rende naar me toe en tilde me op terwijl ze vol afschuw naar de kwal keek. 'Puckje! Mijn Puckje,' schreeuwde ze. Vreemd genoeg bleef papa op zijn handdoek zitten, hij keek wel, maar hij deed niks.

Mijn voet voelde verbrand en er zaten lelijke vlekken op de plekken waar ik de tentakels van het Portugees oorlogsschip had geraakt. Eerst had ik zelfs geen gevoel meer in mijn tenen en daarom gingen we naar de dokter. Mama legde uit wat er was gebeurd, ik huilde alleen maar en papa keek beteuterd. Toen we terugreden kregen ze ruzie.

'Waarom bleef jij nou zo zitten daar, Puck had direct hulp nodig!' Mama huilde.

'Jij was er toch al?' Papa klonk niet erg overtuigd.

'Slappe zak.' Ik vond dat toen een raar scheldwoord, een 'zak.' Ik ging ook weer huilen, ook al deden mijn voeten dankzij de zalf van de dokter geen pijn meer. De vakantie was daarna wel verpest. Nou ja, sindsdien noemde mama een situatie waarin papa niet wist wat hij moest doen een 'Portugees oorlogsschip.' Hij kon er zelf inmiddels wel een beetje om lachen, maar vond het toch niet echt grappig, dat zag je aan zijn grijns.

Na mama's begrafenis haalde ik veel onvoldoendes op

school, maar dat kon me niks schelen. Die lul van een conrector vond dat het beter zou zijn als ik naar de havo zou gaan. Volgens mij was hij bang dat het slagingspercentage van de school onder de negentig zou komen. ‘Er is niks met havo,’ zei hij. *Maar wel als je vwo kunt*, dacht ik. Als mama er toen nog was geweest, zou ze hem flink de les hebben gelezen.

Gelukkig had ik in de derde Plato leren kennen. Mevrouw Gutmann had over hem verteld. Volgens hem ging je niet dood, maar leefde je ziel eeuwig verder. Dat gold dus ook voor mama’s ziel. Ik geloofde eigenlijk niet in God, maar wel in Plato.

Plato’s idee van de eeuwig levende ziel hielp een beetje tegen het verdriet, maar het was sowieso een rottijd. Ik wilde niet naar een andere klas, weg bij mijn vrienden. Het leek alsof het niemand iets kon schelen wat ik ervan vond. Alsof ze dachten dat ik het overlijden van mijn moeder binnen een week verwerkt zou hebben. Die conrector, meneer Brons, was echt een hufter. Ik wilde niet over mama beginnen tegen hem en wilde papa ook niet storen in zijn rouwproces. Hij had het al zo moeilijk. Dan maar naar de havo.

Habermus was eindelijk klaar met zijn verhaal. Ik had de helft gemist. Zidane rukte de microfoon uit zijn handen.

‘Thank you, mister Habermus!’

Ik keek die jongen weer aan, vrolijke donkere ogen achter een rode bril. Hij droeg veel te nette kleren, ik bedoel: wie draagt er nou nog kleding van *Latour*? Hij stak snel zijn hand uit. ‘Succes met uw essay morgen! Ik heet Amin. Amin Godradazeh. Dat is een Iraanse naam, daar komen mijn ouders vandaan, maar zelf ben ik in Amersfoort geboren. Met wie heb ik het genoeg?’

‘Puck,’ zei ik verbaasd. ‘Zeg maar “je”, hoor.’

‘Wist u dat er een kunstenaar is, Wim T. Schippers, die

de stem doet van Bert van *Bert en Ernie*, maar hij is dus ook kunstenaar en hij heeft ooit het persoonlijk voornaamwoord “joe” verzonnen. Hij wilde het ongemak voorkomen dat ontstaat als mensen niet weten of ze elkaar kunnen tutoyeren.’

Ik was daar even stil van. Daarna vroeg ik hem of ik hem dus ‘joe’ mocht blijven noemen. Hij zei dat dat goed was, als hij ‘u’ tegen mij mocht blijven zeggen, *want dat verdient u*.

Wat een nerd! Maar wel een leuke.

